

O sujeti i kako treba roditelji da vaspitaju djecu

Da li je iko učinio ono što sam tražio? Da li se, dakle, iko pomolio Bogu i za nas i za sve tijelo Crkve, kako bi se ugasio požar nastao od sujete, koja nanosi štetu svemu tijelu, koja jedno tijelo razdeljuje na mnoge dijelove i razara ljubav? Baš kao što divlja zvijer, napada plemenito i nježno tijelo, nemoćno da se brani, tako i ona zari svoje gadne zube, i ispusti otrov i ispuni velikim smradom; pa jedne odsjekavši baci, druge - izgrize, a treće proždera. I da je bilo očima vidjeti sujetu i Crkvu, ugledao bi se bijedni prizor, mnogo gori od onoga što se u areni događa: tijelo oboreno na zemlju, a ona (sujeta) odozgo pritisla, na sve strane vreba i nad palima gospodari, nikako se (od njih) ne udaljujući niti ih žaleći.

Ko li od nas ovu zver može odagnati? Onoga koji je i postavio ovaj podvig djelo je da na naše molitve pošalje anđele svoje, da kao nekim užadima zavežu njena sramna i bestidna usta, i tako je odstrane. No, Podvigopoložnik će to učiniti onda, kada je mi, pošto bude odstranjen, ne budemo više tražili. A ako Onaj koji zapovijeda da odstupi od nas ova ljuta zvijer i pošalje svoje anđele, te ona bude odvedena u sopstvenu jazbinu, a mi izbavivši se ustanemo sa brojnim ranama, i opet je tražimo i kucamo i obrćemo da je izvedemo, onda nam se (Bog) neće više smilovati niti nas poštediti: „Jer, ko će se“, veli (Pismo), „smilovati vračaru zmijskom kada ga zmija ujede, i svima koji prilaze zvjerima?“ (Sirah, 12,13).

Šta dakle? Kako da se oslobodimo zlog i lukavog demona? Jer, radi se zaista o demonu privlačnog izgleda. Kao kad bi neki demon uzeo na sebe lik bludnice, pa okitivši se mnoštvom zlata i obukavši se u mekane haljine, i namirisavši se mnoštvom mirisa kako bi poprimio veoma raskošnu sliku žene, sakrivši svu pretjeranost svoje ljepote. Potom da uzme takav uzrast, kako bi što više primamio mlade duše prikazujući se u samom cvijetu mladosti, pa da se opase zlatnim pojasom, pokazujući vješto spletene vlasi na glavi, slične persijskoj pundi. Potom da stavi dijademu na glavu, položivši na gole vlasi mnoge ukrase, pokazujući oko vrata blistavo zlato i drago kamenje. Pa da on koji se prikazuje kao veoma mlada bludnica stoji na osami pred domom, predstavljajući se vrlo smernom. Koga onda od prolaznika da ne primami? A posle, pošto ga uvede u dom, odbacuje svu onu ljepotu, pokazujući sebe kao neko crno biće, raspaljeno i divlje, kao što priliči demonu, izbezumljuje bijednog zarobljenika. Pošto ga sputa i dušu mu zaposedne prelašćuje um takvoga. Upravo je takav lukavi demon sujete.

Ima li od nje naizgled išta ljepše? Ili išta privlačnije? Međutim, ako vidimo da je to maštarija i licemjerje, nećemo se uplesti u mreže, niti ćemo podleći ovom naumu. No, na sve što je rečeno za bludnicu, može se nesumnjivo reći i o ovoj: „Med kaplje sa usana žene bludnice“ (Priče Sol. 5,3). Čovjek neće pogriješiti ako to isto kaže i za sujetu.

Kažu da biseri kada se uzmu načas nalikuju na vodu. No, ako taj koji ih uzme bude iskusan, on uzima u ruku onu kap, i pokrećući ruku, na otvorenom dlanu je pažljivo obrće, oblikuje je i čini je potpuno okruglom. Kad se ona već jednom oblikuje onda više nije vlastan da joj promjeni oblik. Jer, dok je nešto mekano za sve je prikladno, pošto još nema svoj konačan oblik; zato se lako na bilo koju stranu usmjerava. Dok ono što je čvrsto, zbog toga što je steklo čvrstinu kao kakvo trajno stanje, ne oslobađa ga lako i ne mijenja se u drugo stanje.

Dakle, na svakoga oca i na svaku majku gledamo kao na slikare, koji slike i kipove sa mnogo brižljivosti oblikuju, i tako se trude o tim divnim statuama. Slikari svakodnevno stavljaju pred sebe sliku i nanose boje po potrebi. Kamenoresci, takođe, to isto rade, suvišno odstranjujući a što nedostaje pridodajući. Tako dakle i vi: kao nekakvi tvorci statua, svo staranje posvećujete oblikovanju čudesnih statua Božjih, te ono što je suvišno odstranjujete, a što je potrebno pridodajete. I svakoga dana ih posmatrate: ono što po prirodi ima prednost, da bi ga razvijali, a što po prirodi nedostatak, da bi ga odstranili. I sa velikom pažnjom najprije kod njih iskorenjujete naklonost raspusnosti, jer ova ljubavna žudnja osobito dosađuje dušama mladih. Štaviše, prije nego li od nje išta okusi, nauči ga trezvenosti, traženju, molitvenoj budnosti; ma šta govorio ili radio da se osjenjuje znakom Časnoga Krsta.

POTREBNI SU NAM ZAKONI

Zamisli da si ti car koji vlada gradom – djetinjom dušom. Jer, duša zaista jeste grad. I kao što biva u gradu: jedni krađu, drugi trguju, treći rade, neko opet prosto rade što im padne na pamet – tako biva i u duši sa razumom i pomislina neki ratuju protiv onih što nanose nepravdu, kao što čine vojnici u gradu; neki promišljaju o svemu, i tjelesnom i kućnom, kao što u gradu radi građanska uprava, neka opet zapovijedaju, kao što čine kneževi; neki se raspusno ponašaju, kao što čine bludnici; neki su čedni, kao trezveni ljudi; neki su razneženi, kakve se žene kod nas; neki vode nerazumne razgovore, kao djeca; neki opet, poput robova primaju zapovesti, kao što čine sluge; neki su, pak, plemeniti, kao što su slobodnjaci.

Potrebni su nam zakoni, kako bi zle progonili a dobre podržavali, i kako ne bi dopuštali da se zli suprotstavljaju dobrima. Jer, ako neko u gradu postavi

zakone koji lopovima daju previše slobode, taj sve poremeti; i ako vojnici pokazuju odlučnost tamo gdje ne treba, dovode sve u opasnost; i ako svaki sopstveno mjesto napusti da bi zauzeo mjesto drugoga, taj pohlepom uništava dobar poredak. Upravo tako biva i ovdje. 25. Djetinja duša zaista je grad – grad skoro sagrađen i postrojen, grad koji ima strane građane još uvijek bez ikakvog iskustva. A dok su takvi sa njima je lako upravljati. Jer onima koji su se na rđav život navikli, a takvi su starci, teško se promijeniti, ako ne i nemoguće; oni pak koji su potpuno neiskusni, lako će primiti tvoje zakone.

Postavi, dakle, stroge i oštre zakone svome gradu i onima koji u gradu žive i budi nadzornik onima koji ih prestupaju; jer ništa ne koristi postaviti zakone, ako se oni ne izvršuju. 27. Zato postavi zakone i strogo pazi. Jer za svu vaseljenu je nama zakonopoloženje i grad koji danas zidamo. Ograde i kapije neka budu kao četvora čula; svo ostalo tijelo neka bude kao zid, a njegove kapije - oči, jezik, čulo sluha, mirisa, ako hoćeš. Jer kroz ove kapije ulaze i izlaze građani ovoga grada, odnosno kroz ove kapije ulaze pomisli. A one se kvare i popravljaju.

RIJEČI BOŽJE SU SLAĐE OD MEDA

Hajde da najprije dođemo na kapiju jezika, zato što se ona najviše koristi, i prije svih drugih sagrađimo na njoj vratnice i zasovnice, no ne od drveta ni od gvožđa, nego od zlata. Jer uistinu zlatan je grad ako je ovako građen. Zato što u njemu, ukoliko bude sagrađen, neće boraviti neki čovjek nego sâm car svih. Vidjećete, u nastavku razgovora, gdje mi postavljamo njegove carske dvorove.

Gradimo mi, dakle, vratnice i zasovnice od zlata, odnosno od riječi Božje, kao što prorok kaže: „Riječi Božje su slađe od meda i voska ustima mojim; bolje su od zlata i dragog kamenja“. Naučimo da se one neprestano nalaze u ustima, i kad hodimo – i to ne prosto ni uzgredno ni rijetko, nego stalno. Ne treba samo zlatne pločice na vrata postavljati, nego ih cijela cijelcata napraviti od punog i teškog zlata; i da imaju drago kamenje namjesto kamenja spolja prilijepljenog. A zasovnica ovih vrata neka bude krst Gospodnji, cio cjelcit napravljen od dragog kamenja, postavljen poprečno po sredini vrata. A kada tako čvrsta i zlatna vrata napravimo i udarimo im zasovnice, učinimo da i građani budu dostojni. A ko su oni? To su čestite i pobožne riječi koje vaspitano dijete govori. Treba da udaljimo sa velikom pažnjom svakoga tuđinca, da se ne bi neke skitnice i škodljivi ljudi smiješali sa ovim građanima: riječi psovačke i klevetničke, nerazumne i nečiste, prostačke i svetovne, sve ulazi kroz ove dveri, sem samoga cara. A njemu i svima koji su njegovi neka budu otvorena ova vrata, da bi se i o njima govorilo: „Ovo su dveri Gospodnje, pravednici će kroz njih ući“ (Ps. 117, 120), i po blaženom Pavlu: „Ako je neka dobra riječ za nazidanje, da

donese blagodat onima koji slušaju“ (Ef. 4,29). Neka to budu riječi blagodarnosti, himne čedne; neka vječno o Bogu zборе, o mudroljublju nebeskom.

A kako će to biti? I čime ćemo ih vaspitavati? Ako budemo stroge sudije svega što se događa, to će i djetetu biti velika olakšica. Kako? Ono se ne bori za novac, ni za slavu. Još je dijete. Ni za ženu, ni za djecu, ni za kuću. Koji je onda uzrok njegove psovke i hule? Sva njegova borba usmerena je na vršnjake.

Postaviš li mu odmah zakon, niti će koga psovati, niti na koga huliti, niti se kleti, nego će biti miran. Ako li vidiš da prekoračuje zakon, kazni ga, bilo strogošću lica, bilo oštrim riječima, bilo prijekorom; nekad ga opet pohvali i daj mu obećanje. Nemoj da ga biješ često, i ne navikavaj ga na takvo vaspitanje. Jer ako navikne da se tako vaspitava, naučiće i to da prezire. A kad se nauči da prezire, sve će prevrnuti. Nego, neka se uvijek boji batina, ali neka ih ne dobija. Neka mu se priprećuju prutom, ali bez šibanja. Neka pretnje ne postaju djelo. Ali, neka ne bude uočljivo da se riječi zaustavljaju na pretnjama. Prijetnja je dobra onda kad se vjeruje da će postati stvarnost. Jer ako onaj koji je pogriješio sazna da je to samo zastrašivanje, prezreće ga. Neka iščekuje da će biti kažnjen ali nek ne bude kažnjen, da se ne bi strah ugasio, nego da ostane da gori poput vatre, i da spaljuje svo trnje odsvuda ili kao pijuk oštar i dubok koji kopa u samu dubinu. A kada vidiš da je od straha doneo koristi, popusti; jer našoj prirodi je potreban i izvjestan odmor.

Nauči dijete da bude skromno i čovjekoljubivo. Ako ga vidiš da ruži svoga slugu, nemoj to prevideti nego ga slobodno kazni. Jer kad uvidi da nije dopušteno ni svoga slugu da ruži, utoliko prije neće huliti ni klevetati onoga ko je slobodan i ko mu je ravan. Zatvori mu usta za zlo. Ako vidiš da nekoga kleveće, učutkaj ga i jezik mu okreni protiv njegovih vlastitih grijehova.

Savjetuj i majci da ovo govori djetetu, i vaspitaču i služitelju, da bi svi zajedno bili čuvari i da paze da nijedna od onih zlih pomisli ne izađe iz djeteta i njegovih usta i zlatnih vrata.